

FNV Vrouwen magazine

UITGAVE VAN DE
FNV VROUWENBOND
juni 2006 nummer 22

SCHRIJFSTER NAHED SELIM:

**'Gelijke rechten
voor mannen en
vrouwen, dat is niet
onderhandelbaar'**

EMANCIPATIE & INTEGRATIE
SPECIAL • SPECIAL

Protestmoslima in spagaat

**Interview met
cabaretière Funda
Müjde**

Moedercentrum

**Motor voor
emancipatie en
integratie?**

Leren van Arabische vrouwen

**Buikdansen
om de top
te bereiken**

Special: Emancipatie & Integratie

Allochtoon is een rotwoord. Onder de vergaartitel 'allochtone vrouwen' gaat bovendien een enorme diversiteit aan vrouwen schuil. De Vrouwenbond spreekt daarom liever over 'zwarte- migranten- en vluchtelingenvrouwen, kortweg: zmv-vrouwen. 'Zij zijn de toekomst', zeggen diverse FNV-bestuurders in dit nummer. Daarom gaat dit themanummer helemaal over hen, in al hun diversiteit.

12 'Gelijke rechten m/v, dat is niet onderhandelbaar'

De aanhang voor de orthodoxe islam groeit en dat is slecht nieuws voor vrouwen, waarschuwt moslimfeministe Nahed Selim

14 Motor van emancipatie en integratie?

Op bezoek bij moedercentrum de Koffiepot in de Haagse wijk Laak-Noord

8 'Studie en werk zijn belangrijk'

Ook allochtone moeders willen maar één ding: een goede toekomst voor hun kinderen

18 'Zij zijn de toekomst'

Met het project 'Een plek binnen de FNV' wil de Vrouwenbond stimuleren dat meer zmv-vrouwen binnen de FNV gaan meedoen en meebeslissen

11 'Buikdansen om de top te bereiken'

Volgens Kaouthar Darmoni kunnen Nederlandse vrouwen nog veel leren van Arabische vrouwen

En verder:

- 3 Vijf vragen aan cabaretière Funda Mijde
- 4 Column: Judith Ploegman over de hoofddoekjesdiscussie
- 4 In 't Kort: gemengde berichten
- 7 Moslima's in de boekenkast: boeken over en door moslimvrouwen
- 17 Waar blijft de tijd: zangeres Angélique Koordijk over werk, zorg, vrije tijd en pensioen
- 22 Service: nieuws uit de Vrouwenbond en de FNV
- 23 Anya Wiersma: van de voorzitter
- 23 Colofon + VAT-vrouwen
- 24 Nieuw lid

'Het is allochtoon, autochtoon, valse toon'

tekst José Theunisse
fotografie Gon Buurman

Funda Mijde, geboren in Turkije, is cabaretière en columniste. In 2004 ontving ze de Triomprijs voor emancipatie en integratie voor haar inzet als 'schitterende ambassadrice voor de multiculturele samenleving.' Ze is kritisch over het huidige integratiedebat, maar verpakt dat met humor. 'Met humor durf ik brutaler te zijn.'

In uw columns en cabaret maakt u uw onvrede kenbaar over het huidige integratiedebat. Wat is er mis volgens u?
'Het is allochtoon, autochtoon, valse toon. Altijd die scheiding tussen Nederlanders en allochtonen. Allochtonen krijgen de schuld, alsof ze het niet goed doen en geen onderdeel zijn van de Nederlandse samenleving. De commissie Blok concludeerde dat allochtonen redelijk goed geïntegreerd zijn ondanks de Nederlandse samenleving. Ze hebben het allemaal zelf gedaan. Kijk naar de ouders van vrouwen als tweede kamerlid Nebahat Albayrak, SEN redacteur Senay Özdemir en mijzelf: hardwerkende arbeidsmigranten met veel kinderen en onze moeders werkten. De Nederlandse vrouwen zaten thuis.'

U hebt uzelf protestmoslima genoemd. Wat bedoelt u daarmee?

'Mijn dochter van 17 kwam enkele jaren geleden thuis en zei: 'Mama, ik heb zo de neiging het voor die stomme moslims op te nemen.' Dat herkende ik. Ze voelde dat het niet klopte. Dat er gedaan wordt alsof alle moslims conservatief zijn en vrouwen onderdrukken, terwijl vrouwenonderdrukking toch echt een emancipatieprobleem is. Doordat er zo negatief over moslims wordt gedaan, voelen mijn dochter en ik ons aange-

'WE VOELEN ONS IN EEN SPAGAAT ZITTEN, ALSOF WE MOETEN KIEZEN'

spoken en genoodzaakt om voor ze op te komen terwijl we ons ook niet bij hen thuis voelen. Maar als je dat zegt, lijkt het of je een wit voetje wil halen bij Nederlanders. We voelen ons in een spagaat zitten, alsof we moeten kiezen.'

Uw onvrede maakt u duidelijk met humor, welke kracht gaat daar vanuit?

'Humor is ontwapenend. Met humor kan ik mensen een spiegel voorhouden, ik oordeel niet maar leg pijnlijke onderwerpen bloot. Met humor kan ik scherper zijn, durf ik brutaler te zijn en zware onderwerpen zoals het afwijzen van moslims aan te snijden. Humor heeft ook meerdere dimensies; de één lacht bij de eerste laag en de andere neemt de volgende erbij.'

Wat moet er volgens u gebeuren om het debat over integratie te veranderen?

'Gelukkig volgen steeds meer allochtonen een universitaire opleiding en worden ze mondiger. Ook komen er meer allochtonen in besturen, worden ze

schrijver en laten ze in de kunst van zich horen. Hun stem in het debat zal dus groter worden. Het is ook belangrijk dat Nederlandse mensen onderling de discussie aangaan en elkaar aanspreken op het afwijzen van allochtonen. Dan krijgen allochtonen een beetje lucht. Als ik het doe, lijkt het of ik mijn volk verdedig, terwijl dat helemaal niet mijn bedoeling is.'

Op 8 maart heeft u in het kader van Duurzame Dinsdag met 80 allochtone en autochtone vrouwen en minister Verdonk door de Haagse duinen gefietst. Hebt u het haar duidelijk kunnen maken?

'Tegen minister Verdonk blijf ik zeggen dat de meeste vrouwen haar visie steunen: ze willen taallessen, emanciperen, kansen krijgen. Maar ik vraag de minister wel haar negatieve toon te veranderen en de vrouwen niet als onwelwillend te behandelen. Dat zet kwaad bloed en is niet goed voor de integratie.'

PRIKKELS

'Ik vind dat je erg voorzichtig moet zijn de indruk te wekken dat de emancipatie van allochtone vrouwen morgen bereikt moet zijn. (...) Ik heb de neiging de emancipatie te vergelijken met de verlichting, dat zijn allebei zeer langdurige processen, die veel tijd nodig hebben.'

AHMED ABOUTALEB, PVDA-WETHOUDER
IN AMSTERDAM, IN OPZIJ, MEI 2006

'We krijgen hier een situatie waarin vrouwen zich zedig moeten kleden in plaats van dat mannen hun poten thuis moeten houden. Dat sluipt er steeds meer in.'

FILMMAKER EDDY TERSTAL IN ONZE WERELD, MEI 2006

'De emancipatie van de vrouw heeft veel geld gekost in dit land, er is met veel inzet voor gevochten (...) De gelijke kansen bestaan inmiddels. Als vrouwen in Turkije dat voor elkaar konden krijgen, dan hadden ze nu al lang het land overgenomen van de mannen. Maar de uitkomst in Nederland is het ontstaan van een generatie luie, verwende vrouwen die weinig in het leven willen bereiken.'

COLUMNISTE SEVTAP BAYCILI, IN CONTRAST,
MEI 2006

De balk en de splinter

In de straten van de Marokkaanse stad Fes zijn, behalve op vrijdag (familiedag), nauwelijks hoofddoekjes en djelleba's te vinden. Burka's zijn in het geheel onvindbaar. De vrouwen dragen hun hoofddoek zoals mannen hun stropdas dragen: aan het eind van de dag gaat de knoop eruit.

Ik was een paar dagen in Fes in het kader van de FNV-campagne 'Stop kinderarbeid, school de beste werkplaats.' Met de Marokkanen binnen mijn reisgezelschap had ik het over de hoofddoekjesdiscussie in Nederland. Mijn gezelschap schudde zuchtend het hoofd. Hoofddoeken en onderdrukking? Appels en peren! 'Veel Nederlandse moslimmeiden laten in de zomer hun hoofddoek in Nederland. Burkdraagsters liggen hier in bikini op de stranden.'

In de oude stad Fes leven joden, christenen en moslims al eeuwen lang in vrede samen, geen enkel probleem. De verschillende religies vloeien in cultureel opzicht soepel in elkaar over. Nederland heeft een probleem, zo meenden ze stellig. En dat probleem zit 'm niet in hoofddoeken en burka's, maar in het angstig en onwennig wesen van een cultuur die inmiddels in Nederland thuis hoort.

De moslima's die ik ken, doen in de verste verte niet denken aan onderdrukte vrouwen. Natuurlijk, er zijn vrouwen die thuis worden gehouden en hun rechten niet kunnen of mogen uitoefenen. Dat de belangrijkste redenen daarvoor religieus van aard zijn, ook daar ga ik in mee. Maar wat me stoort is de suggestie dat ons ontwikkelde landje plots voor een onbekende vrouwenproblematiek staat. Ik ken andere Nederlandse vrouwen die op religieuze gronden hun rechten niet gebruiken. Zij leggen langgeroekt hun zondagse kilometers af, maken geen gebruik van hun stemrecht en weten tot aan het hoger onderwijs niet wie Darwin is omdat ze leven in de gesluisde wereld van de geloofsgemeenschap. Hoe zat 't ook al weer met de balk en de splinter?

De pil in Nederland

Tineke Netelenbos noemde het ooit de belangrijkste motor voor de emancipatie: de introductie van de anti-conceptiepil in 1962. Feit is dat 'de pil' veel teweeg heeft gebracht in het leven van vrouwen. Zij werden 'baas in eigen buik.' De pil groeide dan ook al snel uit tot het meest populaire voorbehoedmiddel, maar leidde ook tot - vaak verhitte - discussies tussen voor- en tegenstanders. In 'De pil in Nederland' beschrijft journaliste en historicus Eva Rensman deze bewogen geschiedenis die ook veel zegt over de mentaliteitsverandering in Nederland in de afgelopen veertig jaar ten opzichte van de positie van vrouwen, seksualiteit en kindertal. 'De pil in Nederland. Een mentaliteitsgeschiedenis' kost € 14,95 en is verkrijgbaar in de boekhandel.

'Triomf voor 'duizendpoot' Özden Kutluer-Yalim

Özden Kutluer-Yalim, onder andere bestuurslid van Tiye International (platform van zwarte- migranten- en vluchtelingen vrouwenorganisaties), is de winnares geworden van de Triomfprijs. Deze prijs wordt tweemaaljaarlijks uitgereikt aan een vrouw die in hoge mate bijdraagt aan een betere positie van allochtone vrouwen in Nederland.

Kutluer-Yalim komt uit Turkije en is al meer dan dertig jaar een onvermoeibaar vechtster voor rechtvaardigheid op nationaal en internationaal niveau, in het bijzonder voor migranten.

Juryvoorzitter Noraly Beyer noemde haar 'een duizendpoot' en haar werk 'baanbrekend'. 'Ze bevordert de economische zelfstandigheid van allochtone vrouwen, bestrijdt racisme, komt op voor de mensenrechten en is voortdurend bezig met de promotie van de Noord-Zuid dialoog.

Ze zet zich in voor armoedebestrijding in de wereld en zoekt waar ze kan de discussie om de positie van vrouwen in de islam te verbeteren.'

Foto Ahmad Azizyar

Het nieuwe erfrecht

Voor de meest voorkomende gevallen (man, vrouw en kinderen) biedt het erfrecht een wettelijke oplossing. Maar de levensloop van velen is tegenwoordig grilliger: tweede huwelijken, kinderen uit verschillende relaties. En overlijden zonder testament heeft in het nieuwe erfrecht meer consequenties dan in het oude. Om mensen hierover goed te informeren schreef Mr. Klazien van Zwieten, jarenlang kandidaat-notaris en gespecialiseerd in erfrecht, een praktisch boek met antwoorden op 200 vragen over het nieuwe erfrecht. Het boek is te bestellen door € 10,- over te maken op postgironr. 9481158 t.n.v. Bepino, Den Haag o.v.v. naam, adres, FNV Vrouwenbond en ISBN 90-807729-1-7, nr.820.

Jong, hoogopgeleid en in de wao

Boekenkasten met onderzoeken en beleidsstukken zijn er inmiddels over vol geschreven: de jonge, hoogopgeleide vrouw in de wao. Maar de cijfers blijven hoog. In de publicatie 'Ik dacht: een weekje uitrusten en dan weer aan het werk' laat de stichting WAHO jonge, hoger opgeleide vrouwen die vanwege psychische klachten arbeidsongeschikt zijn geraakt, zelf aan het woord. Zij vertellen over hun ervaringen met werk (en privé), verzuim, arbeidsongeschiktheid en reïntegratie. Het - gratis - boekje is te bestellen via e-mail: info@waho.nl

200 gouden bespaartips

De consumentenbond en het NIBUD, Instituut voor Budgetvoorlichting, hebben hun beste budgetadviezen samengebracht in het boekje: '200 gouden bespaartips'. Het boekje biedt tientallen voorbeelden van inventief besparen op bijvoorbeeld de auto, de telefoon, energie, aankopen, reizen en wonen. En het belooft: u hoeft er uw levensstijl niet voor te veranderen! '200 gouden bespaartips' kost € 10,- en is te bestellen via www.consumentenbond.nl en www.nibud.nl

Discriminatie? Niet met mij!

'Ik wil negatieve ontwikkelingen op het gebied van discriminatie niet met lede ogen aanzien', zegt FNV-voorzitter Agnes Jongerius in de nieuwe brochure 'Discriminatie? Niet met mij!' Jongerius is één van de 'ambassadeurs' tegen discriminatie. De - gratis - brochure, een uitgave van het Landelijk Bureau ter bestrijding van rassendiscriminatie (LBR), geeft praktische informatie hoe discriminatie kan worden tegen gegaan.

Voor werkgevers is er daarnaast nog een uitgebreidere reader met tips en suggesties beschikbaar om discriminatie op de werkvloer te voorkomen en te bestrijden. Deze handleiding: 'Discriminatie? Niet in mijn organisatie' kost € 7,50. Voor meer informatie en bestellingen, kijk op www.lbr.nl of bel met tel. 010 2010201.

Rectificatie

In het vorige nummer van het FNV VrouwenMagazine waren de foto's van de twee vrouwen 'op weg naar de politiek' omgewisseld (pag. 9 en 10). Hierbij de juiste foto's bij de juiste vrouw:

Katja de Reede (39) stond 20ste op de PvdA-lijst in Enschede en komt de komende periode niet in de gemeenteraad

Sevinc Kuk (35) stond 4e op de lijst van Groen Links in de Zaanstreek en is gekozen in de raad.

Foto's Martine Sprangers

Van negen tot drie

Veel moeders die nu thuis zitten, willen best aan de slag. Maar dan wel graag onder schooltijden. Voor deze vrouwen heeft Viviëne Westerhoud de gratis vacaturesite: www.gtot3.nl opgezet. De vacaturebank is een onderdeel van de site: www.mamas.nl, een internetcommunity voor vrouwen die 'werk en gezin combineren en daarin balans zoeken.'

Kleurrijke portretten

Ze komen uit alle windstreken: Brazilië, Israël, Vietnam, Ethiopië, Afghanistan, China, Venezuela, Armenië, Ghana en wonen nu allemaal in en rond Breda. Journaliste Miranda Dalhaus interviewde vijftig vrouwen die hun wortels elders hebben voor Dagblad BN De Stem. Dertig van deze interviews zijn gebundeld in het boek 'Onder ons'. Het boek is de beste illustratie – in woord en beeld – van de enorme diversiteit die schuilgaat achter het containerbegrip 'allochtone vrouwen.' Het boek kost € 18,50 en is te bestellen bij Vèrse Hoeven Uitgeverij, tel. 0162 514357.

Zakenvrouw van het jaar

De 25ste Prix Veuve Cliquot, oftewel de prijs voor zakenvrouw van het jaar, is dit jaar gegaan naar Esther Raats-Coster (36), directeur-eigenaar van Bandridge. Dit bedrijf, leverancier van audio-, video- en multimedia-accessoires, werd onder haar leiding

actief in 42 landen. Het bedrijf heeft ruim vijfhonderd mensen in dienst. Raats combineert haar veeleisende functie met het moederschap. Ze is moeder van drie kinderen. Hoe ze dat doet? 'Duidelijk je wensen en ideeën kenbaar maken', zei ze in *Opzij*. 'Daardoor besloot mijn man de opvoeding grotendeels voor zijn rekening te nemen.'

Elke regio een mantelzorgmakelaar?

Twintig studenten hadden begin dit jaar de primeur: zij haalden als eerste het diploma van de post-hbo-opleiding Mantelzorgmakelaar. Een mantelzorgmakelaar neemt mantelzorgers regeltaken uit handen. Dit kan een zoektocht naar het juiste zorgaanbod zijn, maar ook het invullen van ingewikkelde formulieren. De éénjarige opleiding is vorig jaar van start gegaan en is een initiatief van bureau Taps in Zorg en Welzijn in Alkmaar. Dit projectbureau heeft ook de leiding over de vier mantelzorgmakelaars die actief zijn in de regio Noord-Holland Noord. De mantelzorgmakelaar bleek daar in een grote behoefte te voorzien en zo ontstond het idee voor de opleiding. Inmiddels is een nieuwe groep cursisten gestart. Uiteindelijk is het de bedoeling dat elke regio de beschikking krijgt over minstens één mantelzorgmakelaar en dat deze hulp vergoed wordt door de zorgverzekeraars. Kijk voor meer informatie op: www.mantelzorgmakelaar.nl

Rituelen op de werkvloer belemmeren vrouwen

De geldende rituelen in het bedrijfsleven zijn er volgens psycholoog en trainer Silke Foth de oorzaak van dat vrouwen maar niet doordringen tot de top. In haar boek 'Op de ladder door het glazen plafond', beschrijft zij een groot aantal van zulke rituelen én tips en trucs om die – uiteraard in je voordeel – aangepast te krijgen. Dat maar zo weinig vrouwen de top bereiken, is volgens Foth geen kwestie van 'niet durven.' 'Nee', schrijft ze, 'als je van mannen een tegenprestatie verwacht, moet je dat uitspellen, want ze kunnen geen gedachten lezen.' En: 'Als je iets te klagen hebt? Onderneem dan iets.' Volgens de *Volkskrant* is het boek 'een feest van herkenning voor elke werkvloer. Voor vrouwen én mannen.' 'Op de ladder door het glazen plafond. Dagelijkse tips en trucs voor vrouwen op het werk' kost € 22,50 en is verkrijgbaar in de boekhandel.

IN 'T KORT

Er wordt niet alleen veel over allochtone vrouwen geschreven, maar ook door. Vooral moslima's laten steeds meer van zich horen en putten daarbij vaak rijklijk uit hun eigen leven. Het FNV VrouwenMagazine selecteerde uit het grote aanbod vier recente titels en sprak met schrijfster Nahed Selim (zie pag. 12).

Tekst Eva Prins en Anne Graumans

Moslima's in de boekenkast

Islam en emancipatie

Wie wil weten hoe voor- aanstaande, in Nederland wonende, moslima's denken over de islam, emancipatie en Nederland, lees: *Moslima's*. Emancipatie achter de dijken. In dit boek laat Ceylan Pektas-Weber, voorzitter van moslimvrouwenorganisatie Al Nisa, veertien hoogopgeleide en min of meer bekende moslima's aan het woord over de manier waarop zij een evenwicht zoeken tussen religieuze tradities en persoonlijke vrijheid. Pektas-Weber praat met hen uitgebreid over hun opvoeding, jeugd, partnerkeus, religie en emancipatie. Het resultaat zijn uitgebreide, eerlijke verhalen en visies. Het is geen boek om in één keer uit te lezen, maar door de indeling leent het zich goed voor 'zappend lezen.'

- Ceylan Pektas-Weber, *Moslima's*. Emancipatie achter de dijken, ISBN 9054601205, uitg. Bulaaq, € 18,50

Zoektocht

In haar debuut 'Bevrijd door Allah' vertelt verpleegkundige Fadoua Bouali haar eigen levensverhaal als dochter van een Marokkaanse gastarbeider en haar zoektocht naar de islam. De trotse moslima Bouali probeert met al het goede van de islam de realiteit van homohaar en het operatief herstellen van maagdevliezen van wijsheid te voorzien en te bewijzen dat het niets met de islam te maken heeft. Haar boek leest als een trein, maar blijft hangen in een 'en toen'-verhaal. Achtergronden uit de koran en antwoorden

waarom een moslimvrouw haar man niet hoeft te gehoorzamen, blijven helaas achterwege. (AG)

- Fadoua Bouali, *Bevrijd door Allah*, waarom een moslimvrouw haar mannen niet hoeft te gehoorzamen, ISBN 9055156574, uitgeverij van Genep Amsterdam, € 14,95.

Pamflet

Als romanschrijfster leeft Yasmin Allas liever 'in de wereld van de verbeelding dan in de 'akelige werkelijkheid.' Maar na de moord op Theo van Gogh kan ze die werkelijkheid niet langer buiten de deur houden. Het blokkeert, frustrert, beangstigt en emotioneert haar wat er in Nederland gebeurt. Ze besluit zich toch – even – in het publieke debat te mengen en een klein boekje te schrijven, een pamflet. 'Ontheemd en toch thuis', bevat zeven korte maar, krachtige artikelen: persoonlijke verhalen waarin Allas duidelijk stelling neemt. Tegen vrouwenonderdrukking, vóór modernisering van de islam 'van binnenuit' maar ook tegen negatieve stigmatisering van moslims en het 'wij-zij-denken.'

Twee hartenkreten: 'Moslimvrouwen, maak jezelf geestelijk onafhankelijk en eis je rechten op.' En: 'Liberale moslims der aarde, verenigt u!'

- Yasmine Allas, *Ontheemd en toch thuis*, ISBN 90 23419200, uitgeverij de Bezige Bij, € 5,-

Ontwapenend

Met haar meest recente roman 'Kostbaar bezit', waarin ze expliciet schrijft over moslima's en seks, beleefde Naema Tahir haar definitieve doorbraak als 'openhartig kritische schrijfster met lef'. Maar ook in haar debuut 'Een moslima ontsluitert' speelt een pleidooi voor seksuele zelfbeschikking al een grote rol. Tahir wordt geboren in Engeland, woont een paar jaar in Nederland en Pakistan, het moederland van haar ouders, en gaat uiteindelijk in Nederland naar de universiteit. Het autobiografische – eerste deel – van 'Een moslima ontsluitert' geeft een fantastische inkijk in de ervaringen van migranten, nieuwkomers en verschillende culturen. Tahir spaart niemand en vertelt openhartig over de rol van haar familie en Nederlandse vriendinnen. Het boek is ontwapenend, realistisch én kritisch. In het tweede deel 'Dolle Amina's' zijn oude opiniestukken herschreven en aangevuld. Hierin roept ze moslima's op weer zeggenschap te nemen over hun seksualiteit, leven en carrière. (AG)

- Naema Tahir, *Een moslima ontsluitert*, ISBN 90 4670064X, Pandora Pockets, € 7,98, *Een kostbaar bezit*, ISBN 9044607103, uitg. Prometheus, € 16,95

'Studie en werk zijn belangrijk'

Vrouwen uit etnische minderheden hebben een achterstand qua opleiding en arbeidsparticipatie ten opzichte van autochtone vrouwen*. Maar vrouwen uit de tweede generatie lopen die hard in! En zo worden jonge meiden van nu door hun moeders ook opgevoed. 'Als mijn kinderen goede diploma's hebben, ben ik gelukkig.' Drie portretten en de cijfers.

Naima Lahyal (33), getrouwd, moeder van Ilyasse (12), Achraf (9) en Chaima (4)

'In Marokko is het zo dat als je trouwt, je man voor jou moet zorgen. Financieel, maar ook bijvoorbeeld als je ziek bent', zegt Naima. 'Maar dat betekent niet dat hij de baas is. Je moet overleggen en als je bijvoorbeeld allebei wilt werken en de taken samen wilt verdelen, is het ook goed.'

Bij haar is de situatie niet zo. Haar man werkt fulltime, zij is huisvrouw. Dat vond ze altijd prima, maar nu de kinderen alledrie naar school gaan, zou ze best buitenshuis willen – en mogen – werken. Ze wil het liefst 'iets met kinderen' of in de thuiszorg. Niet voor hele dagen, maar voor een paar uurtjes. 'Met één inkomen is het moeilijk leven en ik wil nu ook wel iets anders dan huisvrouw, meer onder de mensen.'

Om die reden doet Naima sinds kort ook vrijwilligerswerk. Bij een Marokkaanse vrouwenvereniging in haar wijk. Daar helpt ze af en toe bij activiteiten. 'Dat vind ik heel leuk. Ik ontmoet er andere vrouwen met andere verhalen.' Naima kwam op haar 15e naar Nederland, in het kader van gezinshereniging. In Marokko woonde ze in een klein dorp. De school was zeker twee uur lopen. Haar broers gingen wel – die bleven daar doordeweeks intern – maar Naima en haar zus gingen niet naar school

Toen ze in Nederland kwam, was Naima al verloofd: met een Marokkaanse jongen die in Frankrijk woonde. 'Ik kende hem van de vakantie. Hij was zes jaar ouder.' Op haar 16e trouwde ze met hem. 'Dat wilde ik zelf. Waarom niet? Ik ging niet naar school, had geen werk.'

Hij kwam naar Nederland, leerde de taal en ging aan het werk. Naima bleef thuis. Nederlands leerde ze via haar kinderen. Pas sinds eind vorig jaar gaat ze naar het ROC, voor een inburgeringstraject oudkomers. Vrijwillig. 'Ik wil meer weten, zodat ik beter begrijp wat de kinderen leren en wat er op school gebeurt.'

Soms als ze haar werkende, ongetrouwde zusjes ziet, bekruipt haar wel een gevoel kansen te hebben gemist. 'Maar zij zeggen tegen mij: jij kan nu alles nog doen: naar school, werken, je rijbewijs halen. En dan denk ik: ze hebben gelijk. Ik doe het gewoon andersom.'

Spijt van haar vroege huwelijk heeft Naima niet. 'Ik ben gelukkig met mijn man en kinderen.'

Maar haar dochter wil ze wel anders opvoeden, dan hoe ze zelf is opgevoed. 'Het is een andere tijd nu. Studie en werk zijn belangrijk. Als zij doorleert en een goede baan vindt, dan ben ik een trotse moeder.' (EP)

Naima wilde niet op de foto

Tekst Daniëlle Robben, Hilke Molenaar en Eva Prins
Fotografie Liesbeth Dinnissen

	Nederlands	Marokkaans	Turks	Surinaams	Antilliaans	Iraans	Iraaks	Afghaans	Somalisch
Vrouwen van 15-64 jaar met hooguit basisonderwijs	10%	63%	61%	25%	22%	14%	44%	49%	68%
Startkwalificatie (mbo/havo of vwo-niveau). Vrouwen tot 35 jaar	80%	33%	33%	60%	60%	Nb	Nb	Nb	Nb
Betaalde baan buitenshuis (minimaal 12 uur) Van wie meer dan 35 uur	56% 27%	28% 20%	33% 29%	58% 42%	46% 33%	32% 37%	15% 35%	10% 26%	9% 31%
Economisch zelfstandig	43%	20%	19%	47%	37%	20%	7%	4%	7%
Gebruik kinderdagverblijf	41%	7%	22%	46%	62%	Nb	Nb	Nb	Nb
Gemiddeld kindertal	1,7	3,3	2,3	1,7	1,8	Nb	Nb	Nb	Nb
Deelname vrijwilligerswerk	41%	14%	15%	23%	24%	Nb	Nb	Nb	Nb
% van de meisjes dat havo-advies of hoger krijgt	50%	13%	15%	19%	19%	Nb	Nb	Nb	Nb

'ALS MIJN KINDEREN GOEDE DIPLOMA'S HEBBEN, BEN IK GELUKKIG.'

Trees Deekman (44), alleenstaand, moeder van Brayinda (15) en Demelso (3) (thuiswonend) en Serge (25) en Franklin (21) (uitwonend)

Net toen Trees zeventien jaar geleden op het punt stond naar Nederland te emigreren om zich bij haar man en vader van haar twee oudste zoons te voegen, kwam haar man bij een vliegtuigongeluk om het leven. Vervolgens zou het nog ruim tien jaar duren voor ze in staat was

om te gaan. Inmiddels had ze ook een dochter uit een nieuwe relatie. 'Ik wilde toch naar mijn kinderen in Nederland die inmiddels bij een tante woonden. Bovendien hadden mijn kinderen hier betere opleidingskansen.'

Met haar verpleegstersopleiding in Suriname kon Trees in Nederland slechts aan de slag als bejaardenverzorgster. Ze werkt nu fulltime in een verpleeghuis. Ze vindt haar werk 'erg leuk' maar moeilijk te combineren met de zorg voor haar kinderen. Overdag gaat Demelso naar het kinderdagverblijf. Tijdens haar avonddiensten zorgt haar vijftienjarige dochter voor hem: ophalen uit het dagverblijf, eten koken, douchen, spelen, naar bed brengen. 'In Suriname is dat gewoon en Brayinda begrijpt heel goed dat mama centjes moet verdienen', zegt Trees. Maar ze maakt zich wel zorgen of het volgend jaar, als Brayinda vmbo-examen doet, niet te veel voor haar dochter wordt.

Zelf is Trees de jongste uit een gezin van vijf

meisjes. Toen haar ouders gingen scheiden op haar veertiende moesten ook haar vier zussen flink aanpakken. 'Ik hoefde alleen te koken', lacht ze. Ze is opgevoed met het idee dat meisjes economisch zelfstandig moeten zijn. 'In Suriname zeggen we: 'je diploma is je man'. Met een diploma heb je meer kans op werk en kun je beter voor je kinderen zorgen als je er alleen voor komt te staan.' En die kans is groot, weet ze uit ervaring. Met de vader van Brayinda verbrak ze de relatie omdat hij er veel vriendinnen op nahield, bij de vader van Demelso zette familieomstandigheden de relatie onder te grote druk. 'Dan sta ik er liever alleen voor.'

Ze droomt er wel eens van om samen te wonen met een nieuwe partner. Maar ook dan zou ze 32 uur blijven werken. 'Voor je het weet, is zo'n man weer weg.' Ze zou graag haar oude beroep als verpleegster willen oppakken. 'Als Demelso over een paar jaar naar school gaat, wil ik een mbo-opleiding verpleegkunde doen.' Maar het allerliefst zou ze terug gaan naar Suriname. 'Het leven daar is veel socialer en ik vind de discriminatie in Nederland behoorlijk toegenomen.' Misschien later, als Demelso naar de middelbare school gaat. 'Hij mag natuurlijk met mij mee. Maar ik denk dat het beter is dat hij in Nederland bij zijn zus blijft en zijn opleiding hier afmaakt. Als mijn kinderen goede diploma's hebben, ben ik gelukkig.' (DR)

Nb = niet bekend

* Bron: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) – Sociale atlas van vrouwen uit etnische minderheden, maart 2006.

Een samenvatting van dit rapport: 'De balans opgemaakt. Slotbeschouwing sociale atlas van vrouwen uit etnische minderheden' kost € 11,50 en is te bestellen bij het SCP, e-mail: bestel@scp.nl
Kijk voor meer informatie op: www.scp.nl

'ALS OUDER BEN JE HEEL ERG TROTS ALS JE KIND GAAT STUDEREN.'

Yasmin Shadood (36), getrouwd, moeder van Dalya (13) en Tina (7)

'Ik wil heel graag in Nederland een nieuw leven op bouwen en een goed voorbeeld voor mijn kinderen zijn', zegt Yasmin. Daarom is ze vastbesloten hier werk te vinden. In Irak was Yasmin tandarts; een jonge progressieve werkende moeder. Maar in Nederland werden tot haar grote teleurstelling haar diploma's niet erkend. Ze moest helemaal opnieuw beginnen.

Zeven jaar geleden, in 1998 vroeg Yasmin met haar man en oudste dochter asiel aan in Nederland. Na drie jaar wachten in een asielzoekerscentrum, kwam in november 2001 het verlossende bericht: ze mochten blijven. Pas toen kon ze aan haar toekomst gaan werken. Ze leerde in negen maanden Nederlands, maar daarna werd ze twee keer uitgeloot voor de studie Tandheelkunde. Dat ze – ondanks haar diploma's en ervaring – toch mee moest loten, vindt Yasmin heel onrechtvaardig. 'Waarom kijken ze niet naar wat ik kan?' Maar ze is er het type niet naar om bij de pakken neer te gaan zitten. Ze be-

gon aan de verkorte HBO-opleiding Mondzorgkunde. Inmiddels zit ze in het laatste jaar.

Toen Yasmin met haar gezin uit Irak vluchtte, was haar oudste dochter net geboren. Ze werkte drie dagen per week, haar man fulltime. De dagen dat zij werkte, paste haar moeder op. In het Irak van toen waren werkende moeders heel normaal, vertelt ze. 'Althans in de stad.'

Toen ze in Nederland aan haar studie begon, gingen haar kinderen al naar school. Maar toch was de combinatie in het begin best zwaar. 'Vorig jaar heb ik de drie jaar van de opleiding in één jaar gedaan. Dat betekende fulltime studeren en dat was een grote overgang. Het leverde in het begin veel schuldgevoel op, maar dat werd minder toen mijn man meer zorgtaken overnam en ik beter in een studieritme kwam.'

Haar man was een jaar voor haar aan een – eveneens verkorte – studie begonnen. In Bagdad werkte hij als bouwkundig ingenieur, maar hier werden ook zijn diploma's niet erkend. Hij loopt nu stage omdat de banen in zijn sector niet voor het oprapen liggen.

Irak is een land met een hoog opgeleide bevolking. Een goede opleiding wordt belangrijk gevonden, voor jongens én meisjes, vertelt Yasmin. 'Een studie geeft status en goede toekomstmogelijkheden. Als ouder ben je heel erg trots als je kind gaat studeren.' Ze hoopt dan ook dat haar dochters in Nederland ook door zullen leren.

Yasmin en haar man proberen de meisjes zoveel als mogelijk in de Nederlandse cultuur op te voeden: in huis wordt Nederlands gesproken en naar de Nederlandse televisie gekeken. 'We leven nu hier en hier moeten ze straks hun weg vinden.' (HM)

'Vrouwen moeten vrouwelijker zijn om hogerop te komen!'

Buikdansen als middel om de top te bereiken? Het klinkt misschien absurd, maar volgens de Tunesische Kaouthar Darmoni (36), buikdanseres, managementtrainer en docent Cultuur en Media aan de Universiteit van Amsterdam is het bloedserieus. Nederlandse vrouwen hebben volgens haar het contact met hun vrouwelijkheid verloren, terwijl die vrouwelijkheid hen juist kan helpen hogerop te komen. En 'buikdansen bevordert de vrouwelijke kracht.'

Toen ik in 1997 vanuit Frankrijk naar Nederland kwam, was ik heel verbaasd over het geringe aantal vrouwen dat hier aan de top werkt. Nederland was toch een heel geëmancipeerd land? En waarom leken vrouwen die carrière maakten, halve mannen?

Ik heb veel gesprekken gevoerd met vrouwen in leidinggevende functies en ben tot de conclusie gekomen dat Nederlandse vrouwen het contact met hun vrouwelijkheid hebben verloren en dat dit hen belemmert op weg naar de top.

Hun denkbeeld is: als ik de top wil bereiken, moet ik mannelijk gedrag hebben en niet meer vertrouwen op vrouwelijke kwaliteiten. Emotie en intuïtie, typisch vrouwelijke kwaliteiten, worden hier beschouwd als niet-zakelijk. Maar **je vrouwelijkheid is een wapen. Gebruik het dan ook!**

Ook het vrouwelijke lichaam wordt totaal ontkend. Dat bestaat niet. In Frankrijk en Italië hebben vrouwelijke ministers bijvoorbeeld korte rokjes aan. Hier wordt dat gezien als 'hoerig.' Vrouwelijk gedrag wordt meteen gelieerd aan seksualiteit en vrouwen zijn zo bang om door mannen als lustobject te worden gezien.

In de moslimcultuur dragen vrouwen een hoofddoek omdat mannen anders te opgewonden raken. De vrouw neemt dus de verantwoordelijkheid voor de lustgevoelens van de mannen. In Nederland gebeurt in feite hetzelfde. **Vrouwen in de zakelijke wereld negeren hun lichaam en gedragen zich als mannen.** Ik zeg niet dat alle zakenvrouwen een kort rokje moeten dragen of een diep decolleté, maar nu wordt de vrouwelijkheid weggestopt, ontkend.

Mannen en vrouwen zijn gelijkwaardig, maar daarom zijn ze nog niet gelijk. We verschillen in biologisch opzicht, terwijl van Nederlandse

vrouwen wordt verwacht dat ze zich gedragen als mannen. Maar een vrouw die zich continu wil meten met mannen is niet zichzelf. Bovendien: als je als vrouw de (bedrijfs)politiek meespeelt op een mannelijke manier, verlies je. **Een onnatuurlijk, mannelijk gedragspatroon, kost veel energie en je wordt toch nooit even goed.**

Wat dat betreft kunnen Nederlandse vrouwen nog het nodige leren van de Arabische cultuur, hoe vrouwonvriendelijk die soms ook is. Maar **Arabische vrouwen hebben heel goed begrepen dat ze om carrière te maken niet de mannen moeten imiteren, maar juist hun vrouwelijkheid moeten gebruiken.**

Buikdansen kan de Nederlandse vrouw weer in contact brengen met haar vrouwelijkheid. Deze dans is niet bedoeld om de man te verleiden, zoals het Westerse clichébeeld is, maar is exclusief bedoeld voor vrouwen. Van oorsprong is het een vruchtbaarheidsritueel, bedoeld om de spieren na de bevalling weer terug te krijgen. **De buik is het centrum van emotie, intuïtie en sensualiteit. Door buikdansen, kom je weer in contact met jezelf, met je eigen kracht** en die kracht kan je heel goed gebruiken op de werkvloer en in het dagelijks leven.

Naast de lichamelijke functie heeft buikdansen in de Arabische wereld ook een belangrijke sociale functie. Vrouwen komen samen om te dansen. Ze kletsen bij en creëren op die manier een eigen netwerk. Arabische vrouwen zijn heel solidair. Ook in dat opzicht zou de Nederlandse vrouw van de Arabische cultuur kunnen leren. Ik denk dat vrouwen hier te lang bezig zijn geweest tegen mannen te strijden. Maar daarmee verwaarlozen ze het vrouwelijke in zichzelf. Het is tijd voor een Feministisch Reveil. Wij dames moeten werken aan onszelf.'

De aanhang voor de orthodoxe islam groeit en dat is slecht nieuws voor vrouwen, waarschuwt 'moslimfeministe' Nahed Selim (53). In haar columns en boeken bekritiseert de van oorsprong Egyptische tolk, vertaalster en schrijfster de vrouwonderdrukkende kanten van de islam. Maar ook het 'zwijgen en goedpraten' door liberale moslims én links Nederland. Een interview.

'Gelijke rechten voor mannen en vrouwen, dat is niet onderhandelbaar'

Tekst Eva Prins
Fotografie Martine Sprangers

Gedwongen uithuwelijking, mishandeling, eerwraak Haar laatste boek 'Zwijgen is verraad', een bundeling van de stukken die Nahed Selim tussen 2001 en 2006 schreef voor o.a. *Trouw* en *NRC Handelsblad*, bevat veel onrecht vrouwen (in Nederland!) aangedaan in naam van het islamitische geloof en/of de cultuur.

Is de islam vrouwonvriendelijk?

'Ja. Volgens de islam zijn mannen en vrouwen gelijkwaardig, maar hebben ze niet dezelfde rechten en plichten. De vrouw is 'relatief zwak, verleidelijk en instinctief' en daaruit vloeit voort dat zij beperkingen opgelegd krijgt. De man is haar voogd, de man is verantwoordelijk om haar te onderhouden en daarom moet zij hem gehoorzamen. Dit mag hij desnoods met geweld afdwingen.'

Geldt dat niet ook voor het christendom of het joodse geloof?

'Ik denk dat alle religies intrinsiek vrouwonvriendelijk zijn. Maar christenen en joden die vasthouden aan de letter van het geloof, zijn maar een kleine minderheid, terwijl de orthodoxe islam een groeiende groep aanhangers heeft. Ook in Nederland.'

In uw boek haalt u fel uit naar liberale moslims die – uit loyaliteit naar hun gemeenschap – zwijgen over vrouwenonderdrukking die in naam van de islam wordt gepleegd.

'Ik vind dat je loyaliteit in de eerste plaats bij je eigen opvattingen moet liggen, niet bij een gemeenschap of een religie. En als je dingen verdedigt of zwijgt over misstanden die tegen je eigen opvattingen zijn, verraad je jezelf. Maar er speelt ook angst mee. Dat moeten we niet onderschatten. Er ligt in de moslimgemeenschap

een groot taboe op het uiten van kritiek. Als je kritiek hebt, ben je de vijand.'

Wat was voor u het moment dat u niet langer kon of wilde zwijgen?

'Ik heb die column 'Zwijgen is verraad' geschreven vlak nadat Ayaan Hirsi Ali werd bedreigd. Maar er waren ook andere momenten. In Nederland zijn naar schatting jaarlijks zeventig vrouwen! Hun 'misdaad'? Dat ze in de ogen van hun familie 'te Westers' waren, te goed geïntegreerd dus! En dat is nog maar het topje van de ijsberg, want al die vrouwen die - in naam van de religie of cultuur - mishandeld worden of gedwongen andere keuzes te maken dan ze willen, die zien en horen we lang niet altijd. Ik dacht: ik ben in staat om hier iets tegen te ondernemen. Ik kan schrijven, ik heb een podium en ik heb het geluk dat ik uit een liberale familie kom. Daarom vind ik het mijn plicht om andere vrouwen te helpen bij hun strijd.'

Toch lijken veel moslima's niet blij met uw inbreng en die van Hirsi Ali. Eerder het tegenovergestelde. Hoe verklaart u dat?

'De vrouwen die de weg naar emancipatie hebben ingeslagen, hebben heel veel aan ons en die zijn ook blij met ons. Maar diep religieuze vrouwen vallen ons aan. Deze vrouwen identificeren zich zo sterk met de religie dat zij elke kritiek op de religie zien als kritiek op henzelf.'

Zou het ook zo kunnen zijn dat jullie 'onderdrukte vrouwen aan het redden zijn' die helemaal niet gered willen worden?

'Het gaat me niet alleen om wat vrouwen zelf op dit moment willen of niet. Een maatschappelijke beweging als het feminisme betekent ook: de weg bereiden voor vrouwen die daarna

'LINKSE PARTIJEN BAGATELLISEREN DE MISSTANDEN ONDER HET MOM VAN TOLERANTIE'

zullen komen. Misschien kan je pas over twintig jaar zien wat het nut en effect is geweest.'

U heeft in uw boek ook kritiek op zwijgende autochtone Nederlanders. U richt uw pijlen daarbij vooral op links Nederland. Waarom?

'Linkse partijen bagatelliseren de misstanden onder het mom van tolerantie en 'dat is nou eenmaal hun geloof of hun cultuur.' Deze cultuurrelativistische visie gaat ervan uit dat culturen gelijkwaardig zijn. Dat zou betekenen dat een cultuur die vrouwen onderdrukt gelijkwaardig is aan een cultuur die dat niet doet. Daar ben ik het volstrekt mee oneens. Waarom zouden gelijke rechten alleen gelden voor Westerse vrouwen en zouden er voor moslimvrouwen andere normen gelden?'

U zegt: bepaalde dingen zijn niet onderhandelbaar.

'Precies. Gelijke rechten voor mannen en vrouwen, dat is niet onderhandelbaar. Maar 'links' predikt integratie 'met behoud van de eigen cultuur' of zelfs door 'versterking van de eigen identiteit en religie.' Hun verhaal is dat je én kan integreren en orthodox moslim kan blijven.'

Maar dat kan toch ook? Heel veel moslima's bewijzen toch dat je moslima - met hoofddoek - kan zijn én geïntegreerd. Ze studeren, werken, praten, denken en doen mee.

'Dat kan een heel eind samen gaan tot er een beroep wordt gedaan op hun loyaliteit, tot er een tegenstrijdigheid is tussen de Westerse cultuur en de islam. Bijvoorbeeld in die 'Deense cartoonkwestie'. Dan zullen zij niet voor vrijheid van meningsuiting kiezen, maar voor hun geloof.'

Maar zegt u dan dat je niet én moslim én geïntegreerd kan zijn?

'Niet als je de orthodoxe islam aanhangt. Die erkent alleen de wetten van God, dat wil zeggen: de teksten van de koran en de overleveringen. Zij streven naar een totale theocratie en dat gaat niet samen met de Westerse seculiere samenleving.'

U noemt uzelf toch ook nog steeds moslim?

'Ik ben een soefi-moslim. Deze richting ziet religie als een spirituele, innerlijke beleving en heeft niets met geboden, verboden of regels.'

Maar dan kan het toch goed zijn dat die moslima's voor zichzelf ook een 'middenweg' hebben gevonden. Wél een hoofddoek maar niet alle regels?

'Dat zal in sommige gevallen vast zo zijn. Maar voor een groot deel van de vrouwen die een hoofddoek dragen, is dit een uitdrukking van de acceptatie van alle regels en wetten van de islam. En als je zelfs aan de kleinste details, zoals het dragen van de hoofddoek, gehoorzaamt, lijkt het mij ook logisch dat je het hele pakket accepteert.'

Dus volgens u kan er onder een hoofddoek geen geëmancipeerde vrouw schuilgaan?

'Die zichzelf voor de gek houdt, dat kan. Of die 'm gedwongen moet dragen. Emancipatie is voor mij meer dan het volgen een studie of het hebben van een betaalde baan buitenshuis. Het is een levenshouding waarbij je zelf beslist over je leven, waarbij je als volwassene door niemand bevoogd wordt. Orthodoxe moslima's geloven dat de mannen voogden over de vrouwen mogen zijn. Dat staat immers in de koran. Zolang je van die bevoogding geen afstand durft te nemen, ben je niet geëmancipeerd.' □

Meer lezen?

Nahed Selim schreef 'De vrouwen van de profeet. Wat heeft de Koran over de vrouw te vertellen' en 'Zwijgen is verraad. Openhartige verhalen over vrouwen en islam'. Beide boeken zijn uitgegeven door uitgeverij Van Gennep Amsterdam.

'Zonder het moedercentrum was ik nog steeds huisvrouw'

'Een motor voor de integratie en emancipatie van allochtone vrouwen'. Dat vond de commissie Maxima (Pavem) van de ruim dertig moedercentra die Nederland telt. Het FNV VrouwenMagazine nam een kijkje bij de Koffiepot in de Haagse wijk Laak-Noord, met haar ruim 12 jaar het oudste moedercentrum van Nederland.

'Vrouwen leren hier met en van elkaar.'

Tekst Eva Prins
Fotografie Suzanne van de Kerk

Meer informatie?

Kijk op: www.moedercentra.nl
of www.wevenaansamenleven.nl
(burgerinitiatieven)

Het is een zonnige maandagmiddag in mei. Voor moedercentrum de Koffiepot stappen zeven allochtone vrouwen aarzelend op een fiets, sommigen worstelend met lange rok en hoge hakken. Farzaneh Katiraie (45), met spijkerbroek en petje, gaat voorop. 'Goed rechts houden en je hand uit steken als je afslaat', instrueert ze de vrouwen die met moeite hun fiets recht kunnen houden als er een windvlaag opsteekt. Tegelijkertijd zitten in één van de lokalen van het centrum 'voor werken, weten, wonen en welzijn' tien vrouwen achter een computer. Met twee vingers typen ze eenvoudige zin-

nen. Ze doen vanmiddag het 'examen' van de beginnerscursus Word, die door begeleidster Thea van de Woude (42) zelf is opgezet.

Rolmodellen

Farzaneh en Thea zijn goede voorbeelden van wat het moedercentrum beoogt: vrouwen aanspreken op wat ze wél kunnen en ze stimuleren hun talenten te ontwikkelen. Twaalf jaar geleden, vlak na de opening, solliciteerde Thea als 'buffetmedewerker'. Ze was toen alleenstaand bijstandsmoeder van twee schoolgaande kinderen. Ze wilde aan het werk, maar ze had naar eigen zeggen 'geen hoge dunk'

van zichzelf. 'Ik had alleen twee jaar huishoudschool gedaan. Maar ik dacht: achter het buffet staan, lijkt op het werk thuis. Dat kan ik wel.' Ze werd aangenomen. Inmiddels is het twaalf jaar verder en geeft Thea de computerlessen, werkt ze op de administratie en bezit ze een waslijst aan diploma's zoals een horecadiploma, een diploma 'administratief medewerker' en het 'computertijbewijs'. 'De Koffiepot heeft mijn leven veranderd', zegt ze 'Ik realiseerde me steeds meer: 'zo dom ben ik helemaal niet.' Die boodschap wil ze haar cursisten ook meegeven. Voor hen is ze nu een rolmodel, weet ze.

Dat geldt ook voor Farzaneh, al is zij nog maar kort actief bij de Koffiepot. Tien jaar geleden vluchtte ze met haar gezin uit Iran. Daar werkte ze als verpleegster. Hier is ze nu een werkloze, gescheiden moeder van twee volwassen kinderen. Ze werkt in het moedercentrum in het kader van 'sociale activering.' Naast de fietsles, geeft ze ook naailes. 'Hartstikke leuk' vindt ze. 'De Koffiepot biedt mij de mogelijkheid om maatschappelijk actief en onder de mensen te zijn en ik hoop dat het mij helpt om straks betaald werk te vinden.'

- 1 GASTVROUW NERMIN DENIZ MET HAAR ZOONTJE CAN (8)
- 2 FIETSLES
- 3 VROUWEN DOEN EXAMEN VAN DE BEGINNERSCURSUS WORD
- 4 DE GRATIS KINDEROPVANG VERLAAGT DE DREMPEL VOOR MOEDERS ENORM

Moedercentrum de Koffiepot, een onderdeel van Welzijnsinstelling Mooi Laak, is gevestigd op de begane grond van een groot hoekpand. Bellen hoeft niet. De deur is open en leidt naar een grote ontmoetingsruimte met een bar (het buffet), een tweedehands kledingwinkelje en een vijftal houten tafels met fleurige geel/rode papieren kleedjes.

Multicultureel

Aan één van de tafels zitten Nermin Deniz (38) en Carol Rayman (46), de twee gastvrouwen van de Koffiepot, met enkele bezoekers te praten. Can (8), het jongste zoontje van Nermin eet een boterham mee. De sfeer is warm en ontspannen. Nermin en Carol, beiden bij de Koffiepot sinds het begin, begroeten elke bezoeker met een hand, kus of knuffel en een vriendelijk woord. Iedereen praat en lacht met iedereen: jong, oud, zwart of wit. Wekelijks bezoeken ruim 400 vrouwen uit meer dan 40 verschillende culturen het moedercentrum, vertelt Noortje van der Kaaden, (49), mede-initiatiefnemer en coördinator van het moedercentrum. Daarmee vormt het centrum een goede afspiegeling van de wijk. Overigens niet alleen vanwege het multiculturele gehalte. Laak-Noord is een zogenaamde achterstandswijk. Noortje: 'Hier wonen mensen met een grote afstand tot goed wonen, werken en welzijn.' En dat geldt – dus – ook voor het gros van de bezoekers van de Koffiepot. Dat zijn overwegend (huis)vrouwen met weinig opleiding. 'Veel vrouwen zijn de hele dag thuis. Schoonmaken en op de kinderen passen. Dat is hun leven. Ze zijn eenzaam en vervelen zich.', zegt gastvrouw Nermin, die naast Can nog een zoon van 21 heeft. Ze weet waar ze over praat. Haar eigen leven zag er ook zo uit voor ze in 1994 door Noortje werd gevraagd in de Koffiepot te komen werken. 'Zonder het moedercentrum was ik nu waarschijnlijk nog steeds huisvrouw geweest.'

Een opstap

Het moedercentrum is voor veel vrouwen een 'eerste stap' naar 'buiten'. Neem Sidika (42) uit Turkije en Fiza (51) uit Pakistan, cursisten van de Nederlandse les voor oudkomers. Allebei zijn ze al meer dan 25 jaar in Nederland, maar Nederlands spreken en verstaan ze nau-

5
FARZANEH KATIRAI LEERT EEN CURSISTE DE VERKEERSREGELS

welijks. 'We zijn altijd thuis geweest', zegt Fiza, moeder van vijf kinderen tussen de 30 en 18 jaar. 'Thuis kon ik Turks praten', zegt Sidika, moeder van vier kinderen tussen de 22 en 9 jaar. 'En in de buurt ook.' Met andere woorden; ze had het Nederlands nooit nodig. Maar nu wil ze de taal graag leren. De kinderen zijn naar school of het huis uit en thuis is het stil. 'Thuis is hoofdpijn', zegt Fiza, wier man na het faillissement van hun eigen zaak ook thuis zit. De Koffiepot biedt hen behalve de mogelijkheid om alsnog een beetje Nederlands te leren, vooral ook 'een uitje', 'gezelligheid' en 'nieuwe vriendinnen'.

'En het grote voordeel van lesgeven in het Moedercentrum is, dat je ze gelijk ook bij andere activiteiten kan betrekken' zegt cursusleidster Jacqueline van Roosmalen. Zo gaan sommige 'oudkomers' nu ook naar zwem- of naailes. Anderen volgen de Nederlandse praatles of leren fietsen. 'Wij zijn een opstap, een brug tussen thuis en de maatschappij', zegt Noortje, zelf moeder van twee jongens van 18 en 16 jaar.

Veel organisaties zijn op zoek naar de vrouwen die de Koffiepot dagelijks over de vloer krijgt, maar zij kunnen hen niet bereiken, weet ze. Dus haalt Noortje de organisaties naar het moedercentrum. Zo is er behalve de Nederlandse les voor oudkomers, betaald door de gemeente, ook een spreekuur allochtone zorgconsulenten, een spreekuur maatschappelijk werk en biedt het moedercentrum sportles 'op recept': voor vrouwen die van de dokter meer moeten bewegen. Daarnaast kunnen vrouwen in het centrum diverse beroepsgerichte opstaptrajecten volgen.

Dichtbij, veilig en goedkoop

Wat maakt dat deze 'moeilijke bereikbare' vrouwen wel naar de Koffiepot gaan? 'Het is dichtbij en de sfeer is open en hartelijk. De vrouwen voelen zich welkom', zegt gastvrouw Carol, die ook drie keer per week Nederlandse praatles geeft. Het team, bestaande uit zeven medewerkers, allen met een ID-baan, zes vrijwilligers en vier stagiaires, woont grotendeels zelf in de wijk en is heel divers van samenstelling. Zo komt Nermin uit Turkije en Carol, moeder van twee kinderen van 21 en 17, uit Brits-Guyana. 'Dat geeft herkenning en vertrouwen', zegt Noortje.

'Er komen alleen vrouwen, dat is veilig', vervolgt ze. 'En de cursussen en activiteiten zijn gevarieerd én goedkoop.' Dat laatste is zeker ook een belangrijke succesfactor, want veel van de bezoeksters 'zitten krap bij kas'. 'En natuurlijk verlaagt de gratis kinderopvang de drempel voor moeders ook enorm.' 'Je kan hier lekker ontspannen, sporten, babbelen, je verhaal kwijt', somt moeder en huisvrouw Sarita (34) op terwijl ze nog staat na te hijgen van de aerobics. 'Ik kom hier al tien jaar. Het is hier leuk, gezellig en goedkoop en je kind wordt gratis opgevangen. Ideaal.'

Groei

Maar het moedercentrum is veel meer dan alleen maar 'leuk en gezellig' benadrukken alle medewerkers. Het draagt volgens hen veel bij aan het zelfvertrouwen en de 'persoonlijke groei en maatschappelijke groei' van vrouwen.

Voor de jubileumuitgave, in 2004, werden enkele 'meetbare resultaten' op een rijtje gezet. De lange lijst vermeldt onder andere: 299 vrouwen die een zwemdiploma hebben gehaald en 6 vrouwen die werden opgeleid tot zweminstructrice. 33 vrouwen zijn recreatie sportleidster geworden, 9 bezoeksters haalden via de Koffiepot hun middenstandsdiploma en 9 vrouwen haalden hun diploma Leidster Kindercentra. In totaal stroomden 121 vrouwen door naar betaald werk. En dat zijn er inmiddels al weer een flink aantal meer, weet Noortje. Zo zijn er het afgelopen jaar via het door haar 'in huis gehaalde' traject 'oriëntatie op betaald werk weer een aantal vrouwen aan een baan in de zorg geholpen. Carol: 'Vrouwen stimuleren elkaar. Ze leren met en van elkaar. Dat noem ik emancipatie en integratie.' □

Vier pijlers

Het 'moedercentrum' is in 1980 ontwikkeld in Duitsland. Inmiddels zijn er honderden centra over de hele wereld. Van Canada tot de Filipijnen en van Tsjechië tot Rwanda. Nederland telt er 30 en er zijn 37 initiatiefgroepen. Daarnaast draaien in Den Haag inmiddels ook twee vadercentra.

Elk moedercentrum berust op vier pijlers:

1. Zelforganisatie en zelfbeheer. De deelnemers zijn verantwoordelijk voor programma, sfeer en organisatie.
2. Open aanbod. De activiteiten ontstaan vanuit de initiatieven, interesses en behoeften van de vrouwen.
3. Werk wordt betaald. Iedere vrouw die vaste taken op zich neemt wordt gezien als medewerkster en krijgt in ruil hiervoor gratis gebruik van faciliteiten en deelname aan activiteiten en – als het kan – een salaris.
4. Kinderen horen erbij. Tijdens de openingstijden van het centrum is er gratis kinderopvang

Werk, zorg, vrije tijd, pensioen. Hoe regelen anderen het?

tekst Eva Prins
 fotografie Liesbeth Sluiter

Angelique Koordijk, alleenstaand, moeder van een zoon: Jenairo (12), deed afgelopen seizoen mee aan Idols. Met haar 34 jaar was ze één van de oudste deelnemers. Ze werd vierde.

Wat deed je voor Idols?

'Ik was – en ben – shopmanager bij een groot Amerikaans, internationaal ict-bedrijf. Voor haar klanten en medewerkers heeft het bedrijf als extra service een grote winkel met eten, kleding, maar bijvoorbeeld ook een stomerij. Die winkel run ik.'

Hoeveel uur werk je?

'Ik werk daar vijf dagen per week vier uur per dag. Ik werk bewust parttime, vanwege mijn zoon, maar ook omdat ik er altijd veel naast heb gedaan aan zang en entertainment: opleidingen en optredens.'

Hoe combineerde je je baan met Idols?

'Als het kon, kwam ik werken. Maar toen ik alsmaar verder en verder kwam, kon dat steeds minder. Toen heb ik onbetaald verlof gevraagd en gekregen. Ik heb gelukkig een fantastische baas; ik kreeg alle medewerking.'

Toen je bij de laatste tien kwam, heb je toen overwogen je baan op te zeggen?

'Nee. Dat was me nog veel te onzeker. Ik ben wel al 34 én ik heb de verantwoordelijkheid voor een zoon. Als ik geen kind zou hebben, had ik de gok misschien genomen, maar nu wil ik toch die zekerheid hebben.'

Hoeveel tijd kostte Idols?

'Heel erg veel. Het was hartstikke leuk, ik heb er heel erg van genoten, maar ik dacht soms wel: waar ben ik aan begonnen? Van vrijdagochtend t/m zondagochtend was ik in Hilversum voor repetities, kleding passen, doorloop enz. Dan bleef ik daar meestal ook slapen in een hotel. Daarnaast waren we dinsdag vaak de hele dag op pad om de filmpjes te maken en dan nog extra repetities. Eigenlijk was je er de hele week mee bezig.'

Wie zorgde er ondertussen voor je zoon?

'Vooral mijn moeder en mijn broers en soms ging hij naar zijn vader, maar die woont in een andere stad. Mijn moeder en broers wonen dichtbij en Jenairo is graag bij hen. Soms kwam mijn moeder ook naar

mijn huis. Dat ging allemaal heel flexibel. Daar heb ik het echt enorm mee getroffen.'

Wat schoot er in die periode bij in?

'Toch Jenairo. Hij werd weliswaar goed opgevangen, maar ik zag hem natuurlijk veel te weinig. Zeker op het laatste. Daar had ik soms ook wel moeite mee. Ook mijn familie en vrienden heb ik in die tijd verwaarloosd.'

En nu? Na Idols?

'Ik ben gewoon weer aan het werk en probeer in mijn oude ritme terug te komen. Dat was in het begin best lastig, maar het gaat me nu redelijk goed af.'

En je zangcarrière?

'Ik heb nu regelmatig optredens. Dat is super. Als ik er uiteindelijk mijn beroep van zou kunnen maken, zou ik er wel voor honderd procent voor gaan. Maar dan moet er wel enige zekerheid en goede vooruitzichten zijn, bijvoorbeeld een vette platendeal of een mooie rol in een musical met een vast contract. Daarvoor zou ik denk ik wel stoppen met mijn baan.'

Geen zorgen om je pensioen?

'Ik weet dat het belangrijk is, maar eerlijk gezegd hou ik me daar niet echt mee bezig. Een pensioengat zou voor mij in elk geval geen overweging zijn om wel of niet voor een zangcarrière te gaan.'

'Een briefje of brochure is niet genoeg'

Tekst Eva Prins
Fotografie Liesbeth Sluiter

Met het project 'Een plek binnen de FNV' wil de Vrouwenbond stimuleren dat zwarte-migranten- en vluchtelingenvrouwen binnen de FNV gaan meedoen en meebeslissen.

Hieronder geven zes betrokkenen hun visie.

'Het is de toekomst'

Marjan van Noort (45), directeur van FNV Zelfstandige Bondgenoten

'Het is de toekomst. Als je als vakbeweging over tien jaar nog relevant wilt zijn, dan kan je niet om deze doelgroep heen. Dat is het zakelijke belang. Maar daarnaast vind ik het ook zelf heel belangrijk om meer allochtonen bij de bond te betrekken omdat het mijn overtuiging is dat iedereen in Nederland gelijke kansen moet hebben. Nu mis ik input vanuit andere culturen, want mijn netwerk, zowel zakelijk als privé, is overwegend wit. Door dit project wordt dat hopelijk gekleurder.'

Wij hebben als bond tot nu toe niets gedaan om meer kleur binnen te krijgen. Het had nog geen prioriteit. Zoveel andere dingen moesten eerst: een goede dienstverlening opzetten, onszelf profileren. De tijd en menskracht ontbrak en ook de antenne, denk ik.

FNV Zelfstandige Bondgenoten is sinds zes jaar een zelfstandige bond en heeft ruim 6500 leden. Tweederde van hen is man. De ledenraad heeft ongeveer dezelfde verhouding. Wij registreren niet op etniciteit, maar de mensen met een kleurtje zijn op één hand te tellen. Dat geldt ook voor het bestuur. Daarin zitten zeven mannen, van wie twee met een kleurtje, en twee vrouwen.

Ik hoop via dit project te bereiken dat er meer zmv-vrouwen actief zullen worden in de bond en dat er meer kennis komt over en weer. Dat zij weten wat wij voor hen kunnen betekenen en dat wij beter weten waar zij behoefte aan hebben.

Om te beginnen gaan we vier bijeenkomsten houden. Via de persoonlijke netwerken van onze allochtone leden én via de samenwerkingsorganisaties van het project zullen zmv-vrouwen worden benaderd. Ik ben daar heel enthousiast over. Het is heel concreet: deze vrouwen weten ons (nog) onvoldoende te vinden, dus gaan wij hen opzoeken.'

'Er is te weinig aandacht voor de positieve kanten'

Astrid Runs (34), bestuurslid van stichting ZAMI, platform voor zwarte, migranten en vluchtelingenvrouwen

'Ik ben geen vakbondslid. Ik associeer de FNV met de belangen van werkenden en ik heb geen betaald werk. 2,5 jaar geleden ben ik uit Suriname naar Nederland gekomen. Daar heb ik sociologie gestudeerd en op de Nederlandse ambassade gewerkt. Hier heb ik mijn master studie Latijns-Amerika afgerond en doe ik vrijwilligerswerk, o.a. bij ZAMI. Ondertussen zoek ik betaald werk, maar de arbeidsmarkt is niet zo gunstig. Als migrant heb je extra problemen op de arbeidsmarkt, vaak is de taal een probleem. Voor mij geldt dat minder, alhoewel een accent ook negatief wordt beoordeeld. Daarnaast ben je als nieuwkomer onbekend met de werkcultuur en mis je vaak een netwerk.'

Zmv-vrouwen staan pas een paar jaar in de belangstelling, maar velen zijn hier al tientallen jaren. Die belangstelling is nu bovendien eenzijdig en negatief. Allochtoon staat gelijk aan minderheid en dat staat gelijk aan slachtoffer. Er is te weinig aandacht voor de positieve kanten, de kracht en meerwaarde van deze vrouwen.'

Ik ben daarom blij dat de Vrouwenbond ZAMI heeft benaderd voor samenwerking. ZAMI heeft een heel diverse achterban van vrouwen van allerlei komaf en zowel hoog- als laagopgeleid. In de toekomst worden allochtonen een steeds grotere en belangrijkere groep. Het is dus in het eigen belang van de FNV om hen binnen te halen. Daarnaast is het een uiting van respect en erkenning voor hun werk, en hun bijdrage aan de samenleving en dat zal weer een positief effect hebben op hun zelfrespect en emancipatieproces.'

'Spreek de vrouwen persoonlijk aan'

Ikram Chiddi (28) en Najoua El Yakoubi (25), bestuursleden van de Marokkaanse Vrouwen Vereniging (MVVN)

'De FNV is zo goed als onbekend bij Marokkaanse vrouwen en dat geldt andersom ook. Dus worden hun belangen nauwelijks behandeld', zegt Ikram Chiddi. Samen met Najoua El Yakoubi is zij vanuit de MVVN betrokken bij het project 'Een plek binnen de FNV'. Het Sociaal Cultureel Planbureau constateerde onlangs dat de Marokkaanse (en Turkse) vrouwen merendeels niet tot heel laag zijn opgeleid en nauwelijks actief zijn op de arbeidsmarkt of hooguit in een klein baantje. Dat maakt hen 'onzichtbaar' voor de FNV, maar juist zij kunnen vakbondssteun goed gebruiken, want de vrouwen die wél werken, zitten vaak in banen met slechte arbeidsomstandigheden, sociale zekerheid en betaling, zoals de schoonmaak. Taalproblemen maken hun positie daarbij nog extra kwetsbaar. Najoua: 'Analfabete vrouwen hebben vaak geen idee wat er in hun contract staat, laat staan dat ze er over kunnen of durven te onderhandelen.'

Deze vrouwen moet je dus geen foldertje in de hand stoppen, maar persoonlijk aanspreken, in hun eigen taal. Dit geldt met name voor de eerste generatie vrouwen, de generatie van hun moeders, maar ook voor laagopgeleide huwelijksmigranten. Deze laatste groep krijgt nu echter vele malen meer aandacht dan de generatie van hun moeders ooit heeft gehad.

De vrouwen van de eerste generatie zijn volgens Ikram en Najoua stelselmatig over het hoofd gezien. Voor hen was er geen aanbod van Nederlandse les en op het werk werden ze behandeld als tweederangs werknemers. Zo werden ze bijvoorbeeld uitgesloten van pensioenregelingen. Als er meer allochtone vrouwen actief zouden zijn binnen de FNV, zou deze problematiek veel meer aandacht krijgen, verwachten ze. Daarom zijn ze beiden van plan de 'kadertraining' te gaan volgen om zelf actief te worden binnen de FNV. Ikram: 'Ik wil die signalerende rol, die brugfunctie, graag vervullen.'

'Het gaat om insluiten'

Lucia van Westerlaak (47), voorzitter van FNV Kiem, vakbond voor kunsten, informatie en media

Het komende bestuur - de verkiezingen zijn net geweest - is helemaal wit en slechts vier van de vijftien leden is vrouw en die vrouwen hebben we echt aangemoedigd. Mijn conclusie is: vrouwen en allochtonen voelen zich te weinig uitgenodigd om mee te doen en dat geldt dus helemaal voor zmv-vrouwen.

De bond heeft nog altijd een weinig vrouwvriendelijke uitstraling. Het is beter dan het was, zeker met Agnes aan het roer, maar er is nog een lange weg te gaan. Als je deze vrouwen erbij wilt betrekken, en dat willen wij, zal je dus ook naar jezelf moeten kijken, je eigen handelen ter discussie moeten durven stellen. Een briefje of brochure is niet genoeg. Je moet ze persoonlijk benaderen en aanmoedigen. Dat wil ik in dit project gaan doen.

Daar zijn we ook al op andere manieren mee bezig. Zo hebben we sinds een paar maanden een medewerker diversiteit in dienst, een Marokkaanse man. Hij kijkt waar in de sector veel allochtonen werken en gaat daar op werkbezoek voor voorlichting en werving. Daarnaast is het de bedoeling dat hij twee netwerken op gaat zetten: één jongeren netwerk en één diversiteitsnetwerk. Vanuit die netwerken hopen we meer input te krijgen hoe we ons beleid en onze activiteiten beter op deze groepen af kunnen stemmen.

Daarnaast zijn we bezig met 'werkvloergesprekken': gesprekken in de bedrijven over (de verharding van) het klimaat in Nederland als het gaat om allochtoon versus autochtoon. Ik denk dat praten escalatie en isolatie kan voorkomen. Ik vind dat wij als maatschappelijke organisatie een verantwoordelijkheid hebben om de brug te slaan tussen groepen. Uiteindelijk gaat het toch om insluiten: zorgen dat iedereen het gevoel heeft dat hij of zij erbij hoort, mee mag doen, welkom is, wordt gezien en gehoord.'

'Wij kunnen veel van hen leren'

Agnes Jongerius (45), voorzitter van de FNV

De FNV heeft lang gedacht: ze komen vanzelf wel naar ons toe. Dat is de arrogantie van de grootste zijn. Aan de andere kant waren veel zelforganisaties van migranten nogal in zichzelf gekeerd. Zij richtten zich vooral op sociaal-cultureel en maatschappelijk werk, nog niet op het FNV-terrein werk en inkomen. Maar dat zie je nu veranderen. Er is nu generatie jonge, goed opgeleide mondige vrouwen. Zij werken, maken carrière, zijn vaak goed georganiseerd en stralen een enorme energie uit. Daar kunnen wij nog veel van leren.

De FNV is een brede emancipatiebeweging. Ik zie het daarom als een verplichting om representatief te zijn, maar daarnaast denk ik ook dat de FNV er veel bij te winnen heeft. Hoe representatiever je bent, hoe geloofwaardiger als belangenbehartiger je bent en je mist ook gewoon wat als je een deel van de mensen niet in je midden hebt. Aan de andere kant denk ik dat wij zmv-vrouwen ook iets te bieden hebben: onze deskundigheid op het gebied van werk, zorg en inkomen, opkomen voor hun belangen, een ingang naar de politiek.

Maar we moeten niet alleen namens hen spreken, maar ook met hen. Dus moeten we zorgen dat zij zich welkom voelen bij de FNV. Hoe? Door ons niet arrogant op te stellen, maar in dialoog te gaan met (zelf)organisaties en individuele vrouwen. Zij kunnen én willen ook voor ons de brug zijn naar hun achterban: hun problemen naar voren brengen. Vervolgens moeten wij als FNV laten zien dat we die problemen serieus nemen, dat wij hen iets te bieden hebben. De Vrouwenbond kan daarbij een spilfunctie vervullen. Als het de Vrouwenbond lukt om via dit project duurzame contacten te leggen met deze doelgroep, die de bonden zelf moeilijk kunnen bereiken, dan heeft ze iets heel moois te bieden.'

'Deze vrouwen willen graag meedoen'

Maritza Wernet (50), directeur van stichting Mama, een zelforganisatie voor en door Antilliaanse en Arubaanse vrouwen in Amsterdam

Op Curacao ben ik jarenlang heel actief geweest in de ambtenarenbond. Toen heb ik gemerkt dat vakbondswerk op de Antillen vooral een mannaangelegenheid is. Antilliaanse vrouwen in Nederland hebben daarom ook vaak dat beeld. Daarbij associëren ze de vakbond met betaald werk en veel van de vrouwen in onze achterban zijn alleenstaand moeder zonder betaald werk of met een klein slecht betaald baantje. Zij weten niet dat de FNV ook iets voor hen kan betekenen.

Andersom zou het ook goed zijn als de FNV meer kennis zou hebben van de problemen waar deze vrouwen tegenaan lopen zodat ze beter op kan komen voor hun belangen. De FNV moet meer naar de mensen toe én, zoals in dit project, samenwerken met zelforganisaties.

Voor de eerste bijeenkomst van dit project in Amsterdam heb ik heel intensief geworven én gezorgd dat de randvoorwaarden goed waren. Zo hebben we vooraf samen gegeten, zorgde stichting Mama voor vervoer. Dat werkt.

Onze achterban heeft een lage graad van participatie. Deze vrouwen zijn nauwelijks in beeld, behalve als het over problemen als criminaliteit of tienermoeders gaat. Ik vind het belangrijker om een positiever beeld te laten zien. Deze vrouwen willen graag integreren, ze willen graag meedoen. Actief worden binnen de FNV zie ik daarvoor als een manier. Ik ben zelf bestuurslid geweest van de Vrouwenbond en weet dat je daar veel leert. Het verbreedt je horizon, vergroot je netwerk en je kennis en je draagt je steentje bij aan de maatschappij. Van beide kanten wordt er nu nog te weinig gebruik gemaakt van elkaars kennis en mogelijkheden. Dat hoop ik met deelname aan dit project iets te veranderen.'

Een plek binnen de FNV

Waarom dit project?

De participatie van zmv-vrouwen binnen de besturen van FNV bonden dient een maatschappelijk belang. Door de invloed van deze vrouwen op het beleid te vergroten, zijn de bonden beter in staat de arbeids- en inkomenspositie van zmv-vrouwen te verbeteren.

Wat gaat er gebeuren?

Het project moet een overdraagbare methodiek opleveren, bestaande uit een stappenplan en een training. Het stappenplan geeft aan op welke manier de FNV-bonden deze doelgroep kunnen bereiken en hoe ze er voor kunnen zorgen dat deze vrouwen ook een plek krijgen binnen hun bond. De training is bestemd voor de vrouwen uit de doelgroep. Hier krijgen ze informatie over de organisatiestructuur en de werkerreinen van de FNV-bonden en vaardigheden die nodig zijn om binnen de overleg- en besluitvormingsorganen te participeren.

Wat willen we bereiken?

Na afloop van het project moeten daadwerkelijk (veel) meer zmv-vrouwen in overleg- en besluitvormende organen van de FNV-bonden participeren. Hiervoor zijn streefcijfers en quota vastgelegd. Daarnaast is het de bedoeling dat het stappenplan en de training niet alleen binnen de FNV-bonden gebruikt gaan worden, maar ook in andere maatschappelijke organisaties. Tot slot wil ook de FNV Vrouwenbond zelf na afloop van het project flink veel meer zmv-vrouwen binnen haar gelederen hebben.

Meer informatie of meedoen?

Neem contact op met projectleider Linde Gonggrijp, tel. 020 5816390, e-mail: linde.gonggrijp@fnvvrouwenbond.nl

Tenzij anders vermeld, kunt u voor meer informatie en bestellingen contact opnemen met de FNV Vrouwenbond, tel. 020 5816398, e-mail: post@fnvvrouwenbond.nl

Algemene Ledenvergadering

Dit jaar houdt de FNV Vrouwenbond voor het eerst een Algemene Ledenvergadering (ALV) waar alle aanwezige leden stemrecht hebben. Voorheen was er jaarlijks een congres met afgevaardigden namens de regio's. De agendapunten van de ALV zijn: de vaststelling van het verslag van het congres van 3 juni 2005, de goedkeuring van het activiteitenverslag 2005 en het financieel verslag 2005.

De vergadering wordt gehouden op vrijdag 9 juni van 11.00 tot 12.00 uur in zalencentrum Vredenburg, Vredenburg 19 in Utrecht. U kunt zich aanmelden bij Truus Mesland, tel. 020 5816398, e-mail post@fnvvrouwenbond.nl Na aanmelding krijgt u de stukken toegestuurd.

Zie voor de agenda:
www.fnvvrouwenbond.nl

Vrouwen en reïntegratie

Eind mei is de site www.vrouwenreintegratie.nl online gegaan. Deze site biedt informatie over en voor vrouwen die bezig zijn of bezig willen gaan met hun reïntegratie op de arbeidsmarkt: wet- en regelgeving, tips en goede voorbeelden. Daarnaast biedt de site, op een besloten gedeelte, vrouwen die (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn de mogelijkheid om, begeleid en in een kleine groep, de eerste stappen te zetten op weg naar werk. Tegelijk met de lancering van de site zijn drie groepen vrouwen gestart met dit digitale interactieve intervisietraject. De Vrouwenbond werkt in dit project samen met de stichting WAHO.

Voor meer informatie over dit project (Intervisie interactief) kunt u contact opnemen met Linde Gonggrijp, linde.gonggrijp@fnvvrouwenbond.nl, tel. 020 5816390

Dagindeling Adviesteams

De FNV Vrouwenbond gaat aan de slag met dagindeling. In drie gemeenten zal de bond Dagindeling Adviesteams opzetten. Deze teams, bestaande uit een afspiegeling van de bevolking, maken een advies voor het gemeentebestuur hoe zij een concreet dagindingsprobleem op kunnen lossen. De teamleden worden bij dit werk ondersteund door de Vrouwenbond en krijgen vooraf een training, onder andere in politieke beleidsbeïnvloeding. Daarnaast krijgen raadsleden een training over het thema dagindeling.

Voor meer informatie over dit project (Dagindeling van onderop) kunt u contact opnemen met Linde Gonggrijp, tel. 020 5816390, e-mail: linde.gonggrijp@fnvvrouwenbond.nl

Maatjesproject

Andere culturen interesseren me. Bovendien ben ik nieuwsgierig naar 'de wereld van de inburgering'. Je leest er dagelijks over in de krant, maar hoe werkt dat nu precies? Daarom heb ik me aangemeld voor het maatjesproject van het Centrum voor Duurzame Inburgering in Amersfoort. Als maatje word ik gekoppeld aan iemand die aan het inburgeren is. De 'match' wordt gemaakt op basis van hobby's en interesses. Gisteren hoorde ik wie mijn maatje wordt: een 31-jarige Egyptische advocate met kinderen. Ik ben meteen enthousiast en nieuwsgierig. Hoe werkt de rechtspraak in Egypte en hoe vrouwvriendelijk is die? Binnenkort worden we aan elkaar voorgesteld om te kijken of het klikt en om verdere afspraken met elkaar te maken.

Wat ik al wel weet, is dat zij wil leren fietsen, oefenen met Nederlands praten en samen eten. Met die laatste twee wensen kan ik zeker wat. Ik zit niet snel om een woordje verlegen, dus dat praten zal wel lukken. Eten is mijn lievelingsbezigheid, dus ook daar komen wij wel uit. Maar leren fietsen! Jeetje, moet ik haar vasthouden terwijl zij zich al slingerend over de weg voortbeweegt? Of moet ik zijwieltjes vragen bij de buurkinderen? En ze moet natuurlijk oefenen op een rustige weg. Of moet ze eerst oefenen op mijn kleine vouwfietsje, zodat ze met haar benen de grond kan raken? Gelukkig heb ik nog even de tijd om te bedenken hoe ik dit ga aanpakken want ik zie haar pas volgende week. Ik houd jullie op de hoogte!

Meer weten over de levensloopregeling?

Op 1 januari is de levensloopregeling ingevoerd. Werknemers kunnen van hun brutoloon sparen om een periode van verlof te financieren. Benieuwd naar alle mogelijkheden van de levensloopregeling? De FNV heeft die op een speciale website op een ritje gezet. In het levensloopspel kunt u kijken hoe u uw toekomstplannen met de levensloopregeling kan financieren.

Kijk op: www.fnv.nl/levensloop

de 35 en 40 jaar. De actieweek wordt donderdag 15 juni afgesloten met een debat met politici en beleidsmakers. Dit debat is van 19.30 tot 21.30 uur in Nieuwspoor, Lange Poten 10, Den Haag. De entree is gratis. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Linda Rigters, e-mail: linda.rigters@vc.fnv.nl

Bereikbaarheid Menzis

Wie collectief verzekerd is via de FNV is verzekerd via Menzis. De openingstijden van het servicecenter (tel. 050 5233333) zijn maandag t/m vrijdag van 08.30 tot 17.30 uur. Het verkoop nummer, voor een nieuwe zorgverzekering, is 0800-2040

Het FNV VrouwenMagazine is een uitgave van de FNV Vrouwenbond en verschijnt vier keer per jaar. Leden van de FNV Vrouwenbond krijgen het FNV VrouwenMagazine automatisch toegestuurd. Een abonnement op het FNV VrouwenMagazine kost € 12,50 per jaar. Een cadeauabonnement kost ook € 12,50 voor één jaar.

Hoofd- en eindredactie Met medewerking van	Eva Prins Anne Graumans, Anya Wiersma, Daniëlle Robben, Judith Ploegman, José Theunisse, Hilke Molenaar en Ietje Kerkhoff
Foto's	Liesbeth Dinnissen, Suzanne van de Kerk, Martine Sprangers, Liesbeth Sluiter en Gon Buurman
Foto voorkant	Martine Sprangers
Vormgeving	Ida Rouwenhorst, design@webunie.nl
Zetwerk en druk	Hoontetijl te Utrecht
Redactie-secretariaat	FNV Vrouwenbond Postbus 8576, 1005 AN Amsterdam Tel. 020-5816398, fax 020-5816392
ISSN-nummer	1569-6278 Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden overgenomen zonder voorafgaande toestemming van de auteursrecht hebbende.
FNV Vrouwenbond	Landelijk kantoor Naritaweg 10 Amsterdam Postbus 8576, 1005 AN Amsterdam 020-5816398, fax 020-5816392
Telefoon	020-5816398, fax 020-5816392
e-mail	post@fnvvrouwenbond.nl
website	www.fnvvrouwenbond.nl
Regioactiviteiten	Voor inlichtingen over activiteiten bij u in de buurt, kunt u contact opnemen met Truus Mesland, 020-5816398.

Het VrouwenAdviesTeam (VAT) van de FNV Vrouwenbond geeft informatie en advies over uitkeringen, sociale voorzieningen, huurrecht, Wet Voorzieningen Gehandicapten, pensioenen, nabestaandenuitkeringen, huursubsidie, eigen bijdragen, thuiswerk, deeltijdwerk en flexibele contracten, zwangerschaps- en ouderschapsverlof en vrijwilligerswerk. Ook beantwoordt het VAT vragen over wetswijzigingen, gelijke behandeling en ongewenste intimiteiten. De VAT vrouwen zijn:

NAAM	TELEFOON	DESKUNDIGE OP GEBIED
uiterlijk tot 21.00 uur bellen en niet in het weekend		
Rika Baauw	0345 – 501551	Sociale wetgeving
Emmy Bouwens	070 – 5111825	WWB
Ine de Bresser	073 – 6137383	WAO begeleiding, Sociale Zekerheid, Alimentatie, WWB
Margo van der Broek	0513 – 465685	WWB
Marthie Cruijff-de Boer	0522 – 261911	WAO-begeleiding, Sociale Wetgeving
Jannie Donders	013 – 5358249	WAO, WWB, AOW, Pensioenen Reïntegratie, Sociale Wetgeving, Alimentatie
Nel van Esseveld	0113 – 223684	WWB, Reïntegratie, WMO
Leny van Heugten	0493 – 695509 (na 20.00 uur)	WWB, WW, WAO, Sociale Wetgeving
Hilde Siksmā	072 – 5150539 (v.a. 18.00 uur)	Sociale Wetgeving, Pensioenen, Arbeid, Belastingen
Ria Holtrop	033 – 4951476	Algemeen
Piety Imminga	0599 – 618908	Sociale wetgeving (uitkeringen), Subsidieaanvragen Bezwaarschriften
Sandrina Jagers	030 – 6379273 06-13377752	Schuldhelpverlening, Schuldsanering, Bewindvoering, Berekening afllossingscapaciteit
Janna Klad	0598 – 618762	Sociale Dienst
Elly Kloot	010- 4168607 (alleen 's avonds bereikbaar)	Reïntegratie
Tiny Koppens	020 – 6975145	Arbeid, WMO, Pensioenen
Roos van Oorschot-Abbink	0165-541624	Sociale Wetgeving, Huursubsidie
Ineke van Leijden-Renes	06-30728507 (maandag- en dinsdagavond van 19.00 – 21.00 uur)	Belastingvragen
Wieke Marinus	050 – 5531713	Begeleiding voorzieningen WVG, Belastingen
Jopie van der Nat	010 – 4812011 (niet in weekend)	Belastingen, Pensioenen, Sociale wetgeving, Alimentatie
Sjaan Pronk-Linkerhof	034 – 4611771	Belastingen – ook voorgaande jaren
Wil van Spanje	0342 – 414339	WAO, WWB, Sociale Zekerheid
Tineke van der Kraan	020-5816398	Landelijk coördinator

Carina Do Rosario Lopes (24), administratief medewerkster, samenwonend moeder van een dochter (7 maanden)

tekst Ietje Kerkhoff
fotografie Suzanne van de Kerk

24

Werk

'Ik werk sinds drie jaar met veel plezier als administratief medewerkster bij het Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector (OPP). Samen met gemeenten en maatschappelijke instellingen werkt het OPP aan gebiedsontwikkeling, zoals bedrijventerreinen, recreatie en woningbouw. Ik werk nu 34 uur omdat ik pas moeder ben geworden van een dochter: Mylena. Daarvoor heb ik altijd fulltime gewerkt.'

Werk & zorg

'Mijn vriend en ik hebben duidelijke afspraken gemaakt over de verdeling van de zorg. Op dit moment zit hij zonder werk, maar het is de bedoeling dat hij weer fulltime aan de slag gaat als administratief medewerker. Mylena gaat vier dagen per week naar de crèche en ik heb één dag 'mamadag.' Met deze zorgverdeling zijn mijn vriend en ik beiden gelukkig. Naast dat de crèche goede opvang biedt, vind ik het ook belangrijk dat Mylena met andere kinderen leert omgaan.'

Toekomst

'Ik hoop net zo tevreden te blijven met mijn leven als ik nu ben. Mijn vriend en ik willen graag nog verhuizen, trouwen en meer kinderen krijgen.'

Naast het moederschap wil ik zeker blijven werken, me verder ontwikkelen. Ik vind het belangrijk voor een vrouw dat ze naast haar gezin nog een eigen leven heeft.'

Emancipatie

'Wat ik in ieder geval belangrijk vind, is dat vrouwen van verschillende culturen elkaar helpen. We moeten samen opkomen voor onze rechten, laten zien dat niet alleen mannen de baas zijn in Nederland. Er moeten bijvoorbeeld veel meer vrouwelijke managers komen.'

Vrouwenbond

'Mijn schoonmoeder heeft mij het lidmaatschap van de Vrouwenbond cadeau gedaan. Zij zet zich al langer in voor positieverbetering van vrouwen. Zelf hield ik me niet speciaal bezig met vrouwenemancipatie, maar door dit lidmaatschap ben ik serieus van plan om me er meer in te gaan verdiepen.'

BON & MACHTIGING

invullen met hoofletters s.v.p.

IK WORD LID VAN DE FNV VROUWENBOND, met ingang van

Naam

Geboortedatum

Adres

PC + Woonplaats

Telefoon

(Post)bankrekeningnummer

Kruis aan hoe u wenst te betalen:

Ik machtig tot wederopzegging hierbij de FNV Vrouwenbond om de contributie van bovengenoemde (giro)rekening af te schrijven: € 6,25 per maand € 18,75 per kwartaal € 37,50 per half jaar € 75,- per jaar

Stuur mij elk kwartaal een acceptgirokaart 4 x per jaar € 19,80 (betalen per acceptgiro kost € 0,35 per maand meer)

Ik wil euro per maand meer betalen (alleen bij automatische incasso)

Datum

Handtekening

Sturen naar FNV Vrouwenbond, Antwoordnummer 250, 1005 PW Amsterdam